

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

KAKO PREHAJAJO OTROCI IZ VRTCA V OSNOVNO ŠOLO PRI NAS V PRIMERJAVI Z VRSTNIKI V DRUGIH DRŽAVAH?

SIMPOZIJ 5

NADA POŽAR MATIJAŠIČ, MIZŠ

DR. MOJCA ŠTRAUS, MIZŠ

DR. SONJA RUTAR, PEF UNIVERZE NA PRIMORSKEM, PEDAGOŠKI INŠTITUT

MAG. JANJA COTIČ PAJNTAR, ZRSŠ

XXIII. strokovno srečanje ravnateljic in ravnateljev vrtcev – 16. in 17. oktober 2017

ŠTUDIJA OECD : PREHODI IZ PREDŠOLSKE VZGOJE IN VARSTVA V PRIMARNO IZOBRAŽEVANJE

- mednarodna študija *OECD Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education*
- **namen študije:** analiza politik in praks na prehodu med ustanovami predšolske vzgoje in varstva (PVV) ter šolo
- **vklučenih:** 27 držav OECD in 3 partnerske države OECD
- **nacionalno poročilo:** 8 držav (Slovenija)
- povzetki mednarodne študije in nacionalna poročila so objavljeni na: <http://www.oecd.org/publications/starting-strong-v-9789264276253-en.htm>
- **novost:** publikacija OECD **Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care** (Starting Strong 2017: ključni kazalniki s področja predšolske vzgoje in varstva)

ZAKAJ PREHODOM NAMENJATI POZORNOST?

Raziskave:

- otrok v zgodnjem otroštvu gradi močne temelje za svoj intelektualni/socialni/čustveni razvoj
- otrok doživi več prehodov že v času zgodnjega otroštva: od doma v šolo, od doma v različne ustanove PVV, od različnih ustanov PVV v šolo
- pozitivni učinki kakovostne PVV lahko izvedenijo, če ni zagotovljena kontinuiteta/povezanost med obema sistemoma (premalo usklajenosti, sodelovanja, prenizka usposobljenost strokovnih delavcev, ...)

Prehod (tranzicija) = proces

Študija se posveča **prehodu iz PVV v šolo** – spremembe vključujejo vrsto aktivnosti, interakcije med otroki in odraslimi, fizično okolje, število vrstnikov, pravila in rutinske dejavnosti.

ŠTUDIJA OECD

Vključuje pregled sistemov in organizacije prehodov

in

obravnava prehode iz PPV v šolo s treh vidikov vertikalne povezanosti:

- **profesionalne,**
- **pedagoške in**
- **razvojne kontinuitete.**

IZSLEDKI ŠTUDIJE OECD

- **šolo pripraviti na otroke in ne otroke na šolo**

pedagoški pristopi ipd. skladni razvojni stopnji otroka

- **uskladiti predstave o prehodu**

razkorak med kurikuli/programi v ciljih, vsebinah, pedagoških pristopih in pomanjkanje sodelovanja med deležniki

vzroki: različni zorni koti, filozofije, pričakovanja ...

- **odpraviti strukturne ovire (izobrazba, plača, delovni čas in koliko časa za otroke, koliko za vse ostalo), ki ovirajo sodelovanje**

izboljšati strukturne pogoje, ki bodo spodbudili strokovne delavce PVV in primarnega izobraževanja k sodelovanju

IZSLEDKI OECD ŠTUDIJE

- **spodbuditi odgovorne na lokalni ravni – pri tem jim lahko pomaga nacionalni okvir**

dvigniti ozaveščenost na nacionalni in lokalni ravni

- **pri prehodu upoštevati ukrepe za zagotavljanje enakosti**

otroci s posebnimi potrebami; otroci iz depriviligiranih okolij (socialna, kulturna, migranti).

- **za boljše odločitve spodbuditi raziskovanje in spremljanje prehoda**

spodbuditi raziskave, spremljati prehod (zbiranje podatkov) - še vedno ostajajo določena vprašanja odprta.

SLOVENIJA

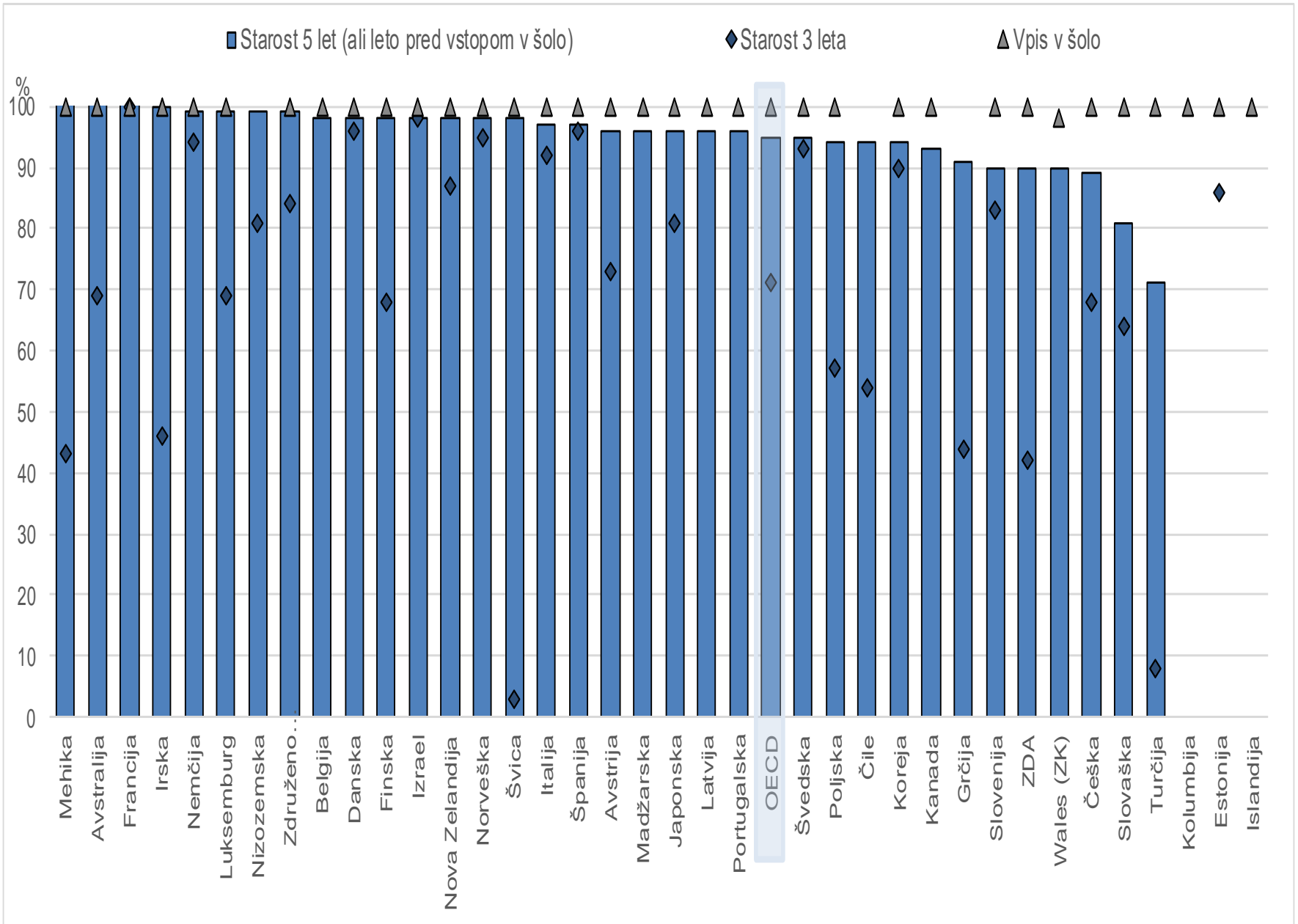
sistemska ureditev:

- vertikalna povezanost vrtec šola
- različni ukrepi za prehod iz vrtca v šolo ter postopek vpisa in ugotavljanje pripravljenosti na šolo
- organizacija vrtcev: samostojni vrtci in vrtci pri OŠ
- Šola: 3 vzgojno-izobraževalna obdobja

odlogi

VKLJUČENOST OTROK V USTANOVE PVV

VSTOP V OBVEZNO IN PRIMARNO IZOBRAŽEVANJE

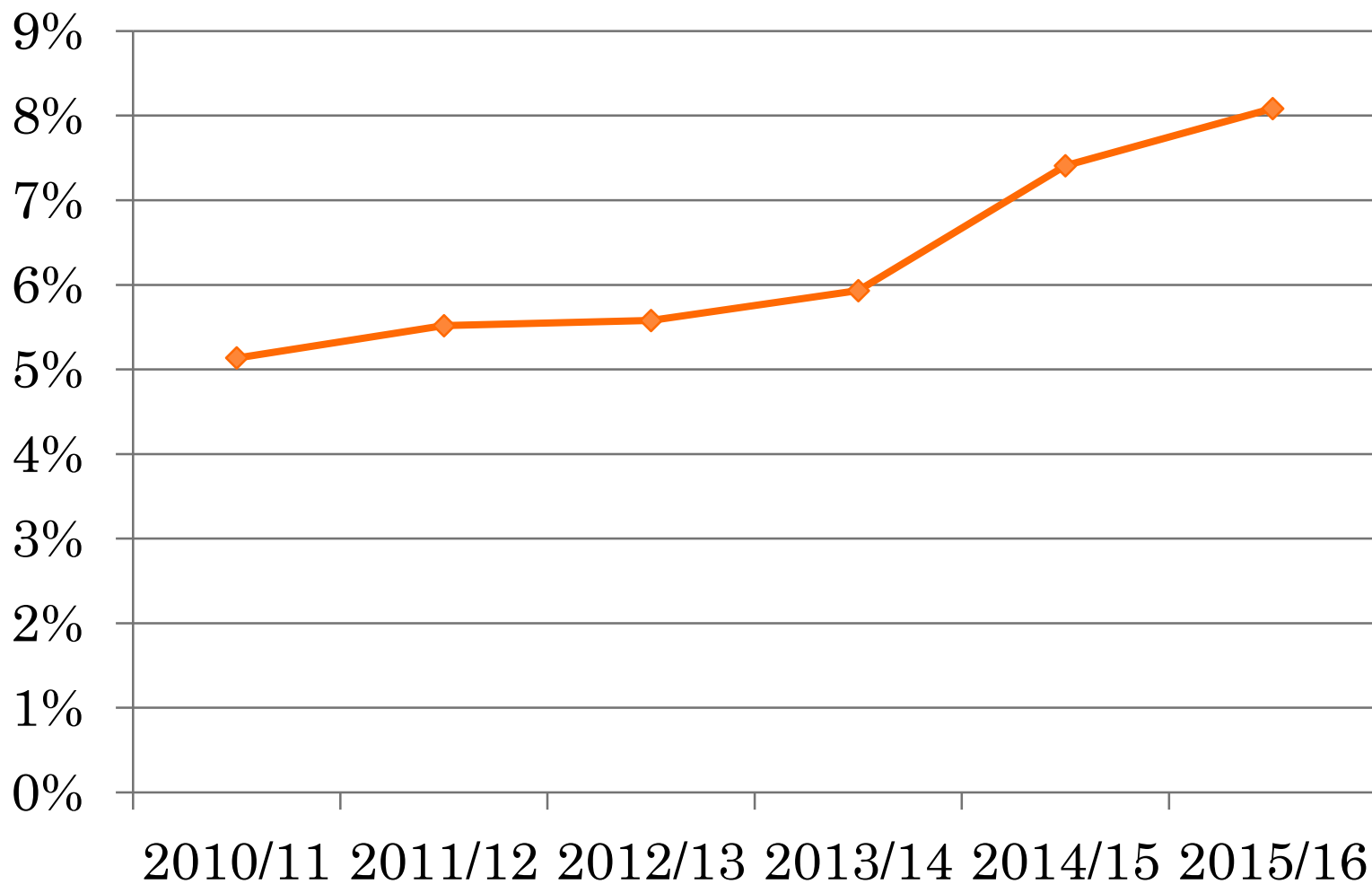
DRŽAVA*	Začetek obveznega izobraževanja	Začetek primarnega izobraževanja
Avstrija	6	6
Hrvaška	5	6
Italija	6	6
Madžarska	3	6 (odvisno od leta rojstva in zrelosti)
Luksemburg	4	6 (odvisno od leta rojstva in leta zrelosti)
Švica	4	6
Norveška	6	6
Danska	6	7
Finska	6	7
Švedska	7 (letos načrtujejo nižanje na 6 let)	7

*: V tabeli so izpostavljene le nekatere države OECD.

V večini OECD držav se začne obvezno izobraževanje z vstopom v šolo.

Več kot polovica OECD držav (56 %) ponuja »pripravo na šolo«/«prehodni razred» eno leto pred vstopom v šolo, od tega skoraj 48 % kot obvezno. **Odlog šolanja se zgodi v primeru zdravstvenih in razvojnih razlogov.**

SLOVENIJA: DELEŽ UČENCEV, VPISANIH V 1. RAZRED Z 1 LETOM ODLOGA

TRIJE OBJEKTIVNI RAZLOGI ZA ODLOG

1. **Več otrok z odločbami v predšolskem obdobju** - otroci, ki imajo v vrtcu odločbo o usmeritvi, se praviloma všolajo eno leto kasneje.
2. **Več otrok priseljencev vključenih v vrtce** - staršem teh otrok se pogosto svetuje, da njihov otrok ostane eno leto več v vrtcu.
3. **Sprememba ZOŠ iz leta 2007***, ki iz 46. in 47. člena črta določila **povezana s komisijo za ugotavljanje pripravljenosti otroka za vstop v šolo** - olajšana in staršem prepuščena odločitev.

*(Ur.l. RS, št. 102/2007, z dne 9.11.2007)

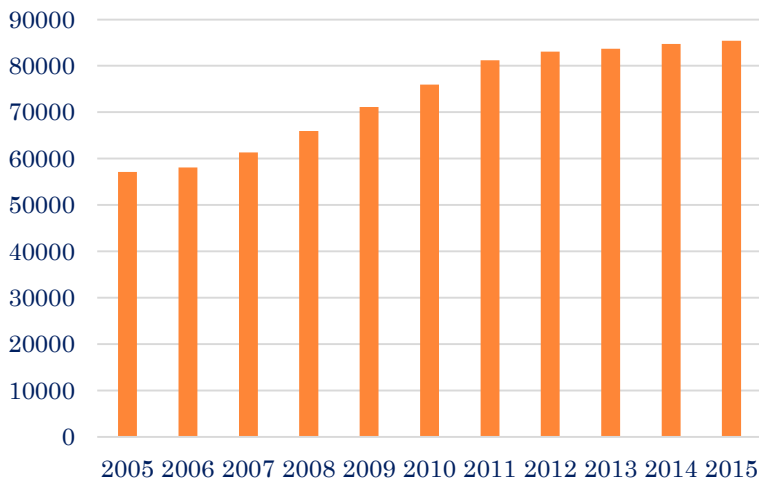
NEKAJ VPRAŠANJ, KI SMO SI JIH ZASTAVILI:

1. Ali se je v zadnjih letih povečalo število odločb o usmeritvi v predšolskem obdobju, in če se je, za koliko?
2. Katere vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj so najpogosteje navedene v strokovnih mnenjih za predšolske otroke?
3. Ali se v predšolskem obdobju poveča število otrok z odločbo neposredno pred vstopom otrok v šolo?
4. Ali se je povečalo število otrok tujih državljanov, vključenih v vrtec?

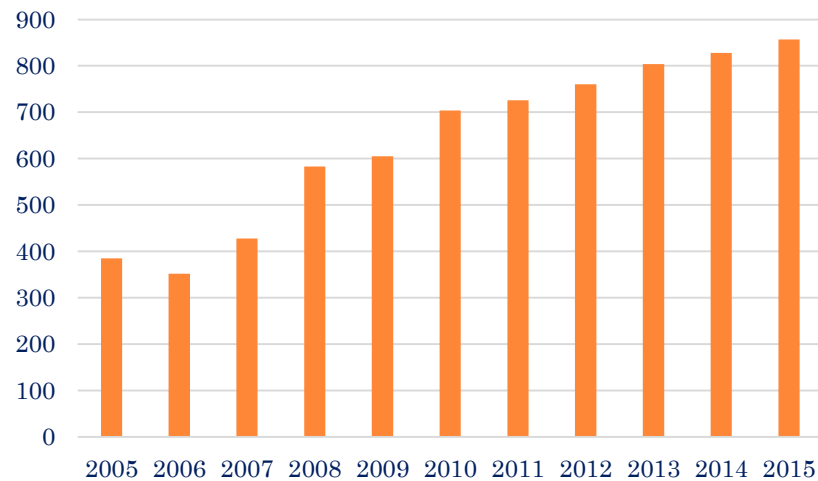

ŠTEVILO IZDANIH ODLOČB O USMERITVI ZA OBA PREDŠOLSKA PROGRAMA V POSAMEZNEM ŠOLSLEM LETU

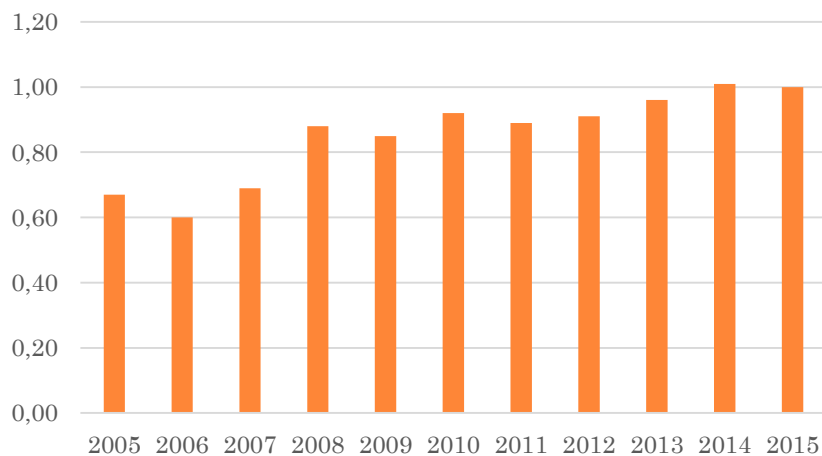
Število vseh otrok v vrtcih v posameznem šolskem letu (vir: SURS)

Število odločb za predšolski program 1 in 2 v posameznem šolskem letu (vir: ZRSŠ)

Delež

NAJPOGOSTEJE NAVEDENE VRSTE IN STOPNJE PRIMANJKLJAJEV, OVIR OZ. MOTENJ V STROKOVNIH MNENJIH ZA PREDŠOLSKE OTROKE SO:

1. govorno-jezikovne motnje (polovica ali celo več)
2. več motenj
3. dolgotrajno bolni

ALI SE POVEČA ŠTEVILO OTROK Z IZDANO ODLOČBO 1-2 LETI PRED VSTOPOM OTROKA V ŠOLO?

Letnik rojstva otroka	Število otrok z izdano odločbo v vrtcu za naveden letnik rojstva	Število otrok z <u>izdano samo eno odločbo v predšolskem obdobju</u>	Število otrok z odločbo, ki je bila izdana v zadnjem letu in pol pred vstopom v šolo	Število otrok s <u>prvo odločbo</u> , ki je bila izdana v zadnjem letu in pol pred vstopom v šolo
2004	354	8	169	2
2005	434	26	176	9
2006	493	37	142	9
2007	539	20	140	3
2008	633	49	187	17
2009	675	79	182	17
2010	748	171	205	47
2011	657	362	-	-
2012	557*	414*	-	-

Vir: Evidenca izdanih odločb ZRSŠ, oktober 2017

*Možne so še spremembe

ŠTEVILO OTROK TUJIH DRŽAVLJANOV V VRTCU PO ŠOLSKIH LETIH

Šolsko leto	Število vseh otrok v vrtcih v posameznem šolskem letu (vir: SURS)	Število otrok tujih državljanov v vrtcu (vir: SURS)
2004/05	-	-
2005/06	57134	-
2006/07	58127	77
2007/08	61359	66
2008/09	65966	69
2009/10	71124	93
2010/11	75972	161
2011/12	81221	278
2012/13	83090	351
2013/14	83700	444
2014/15	84750	601
2015/16	85407	905
2016/17	-	-

Število otrok tujih državljanov, ki so vključeni v vrtec, se zelo povečuje.

ŠTEVILO OTROK S PP V VRTCU PO ŠOLSKIH LETIH

Šolsko leto	Število vseh otrok v vrtcih v posameznem šolskem letu (vir: SURS)	Število otrok s posebnimi potrebami (vir: SURS)
2004/05	-	-
2005/06	57134	-
2006/07	58127	759
2007/08	61359	636
2008/09	65966	796
2009/10	71124	857
2010/11	75972	962
2011/12	81221	1083
2012/13	83090	1201
2013/14	83700	1246
2014/15	84750	1323
2015/16	85407	1379
2016/17	-	-

Število otrok s posebnimi potrebami, ki so vključeni v vrtec, se povečuje.

Ugotovili smo:

- da se število izdanih odločb v predšolskem obdobju povečuje,
- da se povečuje število otrok z izdano odločbo v zadnjem letu in pol pred vstopom otrok v šolo,
- da je večina odločb otrokom s posebnimi potrebami izdana že prej,
- da je zelo majhen delež otrok, od deleža vseh otrok z odločbami, ki svojo prvo odločbo dobijo v zadnjem letu preden postanejo šoloobvezni,
- da se povečuje število otrok tujih državljanov v vrtcu,
- otroci imajo v strokovnih mnenjih najpogosteje navedene govorno-jezikovne motnje (polovica ali več od vseh otrok s posebnimi potrebami).

ORGANIZACIJA IN UPRAVLJANJE

Neskladje med regijami (različni pristopi)

- Razviti načrt oz. strategijo na nacionalni ravni
- Priprava smernic na nacionalni in lokalni ravni

Težave pri vključevanju vseh deležnikov

- Spremljava prehoda
- Vključitev v zakonodajo in kurikularne dokumente
- Informirati lokalne oblasti in vrtce o različnih pobudah

Šibko sodelovanje med deležniki

- Pogosto preverjanje sodelovanja
- Redni razgovori s ključnimi deležniki
- Nuditi svetovanje in vodenje

Neenakost

- Otrokom omogočiti jezikovno podporo
- Vzpostavitev programov financiranja
- Prioritetno vključevanje »ogroženih« otrok v PPV
- Omogočiti dodatna sredstva in človeške vire za PPV

SLOVENIJA: PROFESIONALNA KONTINUITETA

- izobrazba strokovnih delavcev na Pedagoških fakultetah – predšolska vzgoja (ISCED 6) in razredni pouk (ISCED 7)
- dodatno strokovno usposabljanje
- dodatni strokovni delavec v 1. razred
- prehajanje vzgojiteljic iz vrtca v OŠ

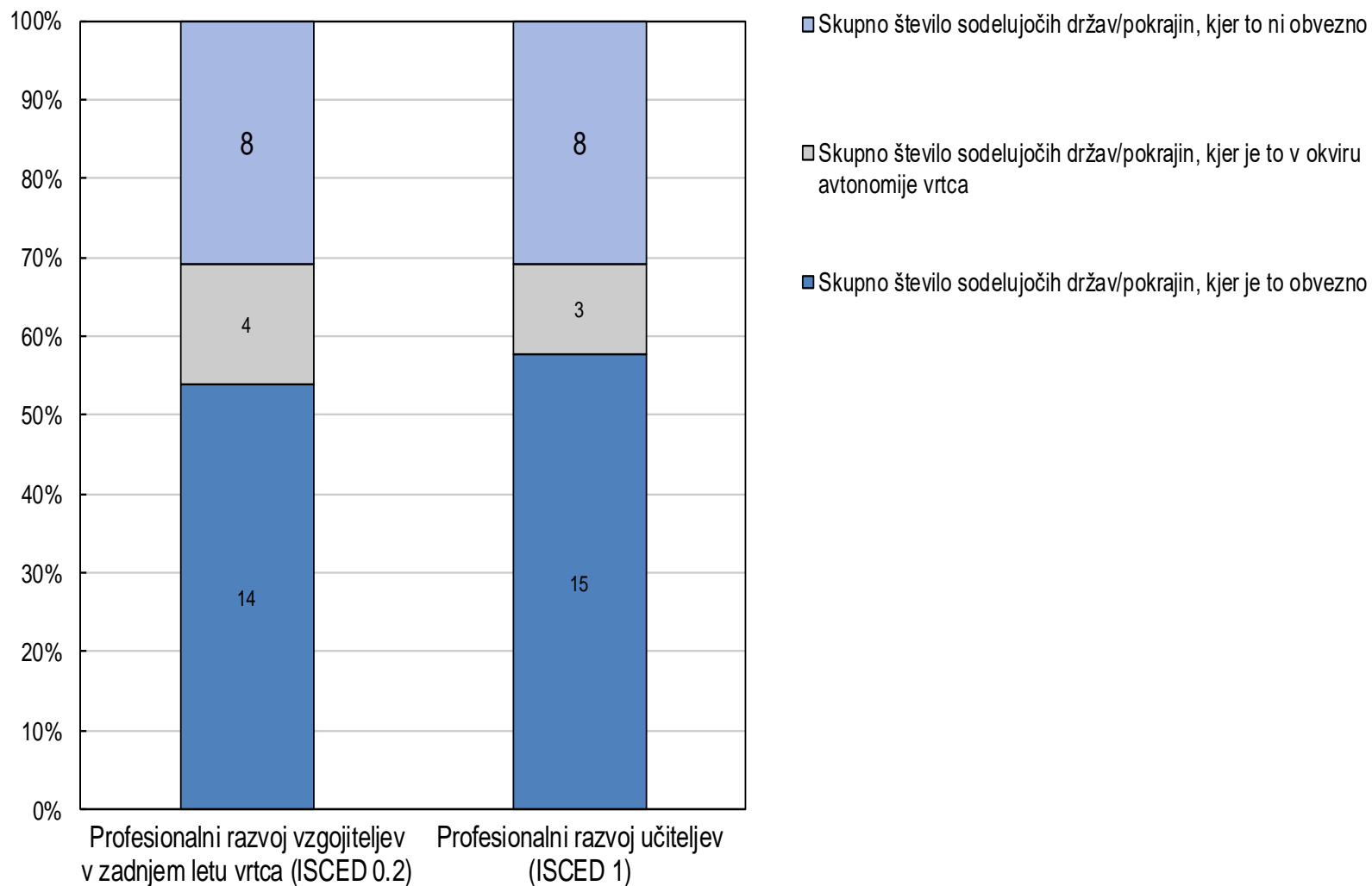
PROFESIONALNA KONTINUITETA: STOPNJA IZOBRAZBE STROKOVNIH DELAVCEV PREDŠOLSKEGA IN PRIMARNEGA IZOBRAŽEVANJA

Države, kjer imajo strokovni delavci isto stopnjo: visokošolsko izobrazbo (tj. prva stopnja)	Države, kjer imajo strokovni delavci isto stopnjo: univerzitetno izobrazbo (tj. druga stopnja)	Države, kjer imajo strokovni delavci različno stopnjo izobrazbe
Avstralija, Čile, Grčija, Madžarska, Izrael, Japonska, Koreja, Luksemburg, Mehika, Nizozemska, Norveška, Poljska, Španija, Škotska, Švica, Turčija, ZDA	Združeno kraljestvo, Francija, Islandija, Italija, Portugalska	Avstrija, Češka, Estonija, Finska, Nemčija, Slovaška, Švedska, Slovenija

PROFESIONALNA KONTINUITETA: PROFESIONALNI RAZVOJ STROKOVNIH DELAVCEV PREDŠOLSKEGA IN PRIMARNEGA IZOBRAŽEVANJA

Odstotek

STRATEGIJE – PROFESIONALNA KONTINUITETA

Razkorak med statusom in zornim kotom strokovnih delavcev v ustanovah PVV in šolah

- Izenačitev plač usposobljenih strokovnih delavcev
- Primerljive stopnje izobrazbe in vsebine izobraževanja

Pomanjkanje ustreznega izobraževanja in podpore v ustanovah PPV in šolah

- Večja ponudba izobraževanja
- Nudenje podpore strokovnim delavcem

Strukturne ovire za sodelovanje in koordinacijo dela

- Urediti zakonodajo glede izmenjave informacij/podatkov
- Časovni in prostorski pogoji za sodelovanje

SLOVENIJA: PEDAGOŠKA KONTINUITETA

Kurikulum za vrtce in program osnovne šole

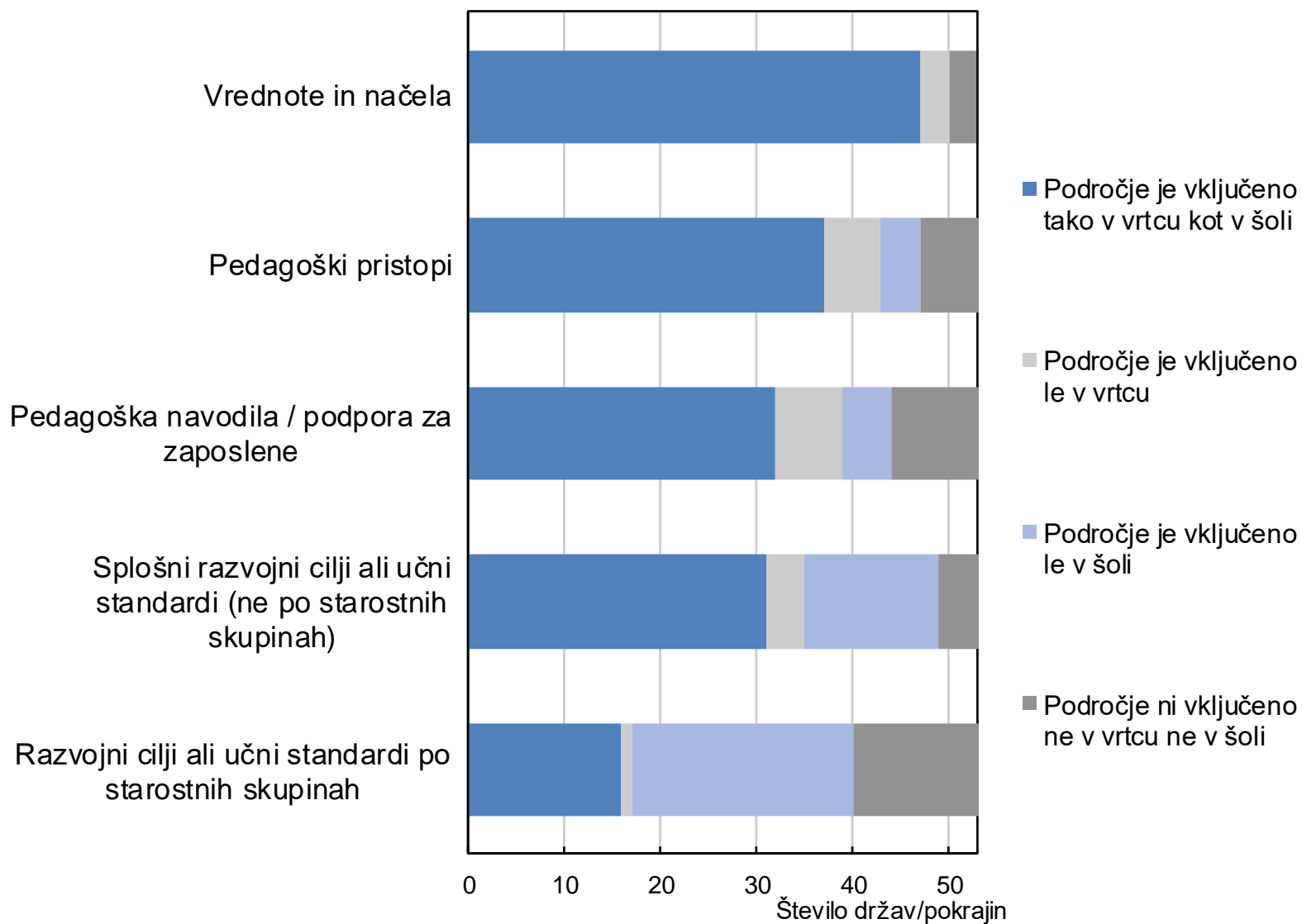
- Načela in cilji
- Področja dejavnosti in predmetnik
- Odprtost in fleksibilnost
- Spremljanje in ocenjevanje

“Pošolanje” vzgojiteljice – drugi strokovni delavec v 1. razredu

Prostor v vrtcu in šoli

PEDAGOŠKA KONTINUITETA: VREDNOTE IN NAČELA V KURIKULIH IN PROGRAMIH

STRATEGIJE – PEDAGOŠKA KONTINUITETA

Razkorak med kurikuli in programi

- Razviti integriran kurikularni okvir in nacionalne smernice
- Investirati v lokalno znanje in podpirati inovacije

Pomanjkanje (skupnega) pedagoškega razumevanja med obema sistemoma

- Prenoviti kurikule/programe z namenom zagotoviti večjo pedagoško kontinuiteto
- Zagotoviti možnost za sodelovanje strokovnih delavcev
- Poudariti pomen vloge šole pri všolanju otrok

Neuskklajenost med izvajalci (pedagoško izvajanja) v času prehoda

- Zagotoviti konsistentnost struktur* (države/regije, kjer je vpletenih več ustanov pri prehodu)
 - Ustvariti sodelovalne učne strategije za strokovne delavce
-

SLOVENIJA: RAZVOJNA KONTINUITETA

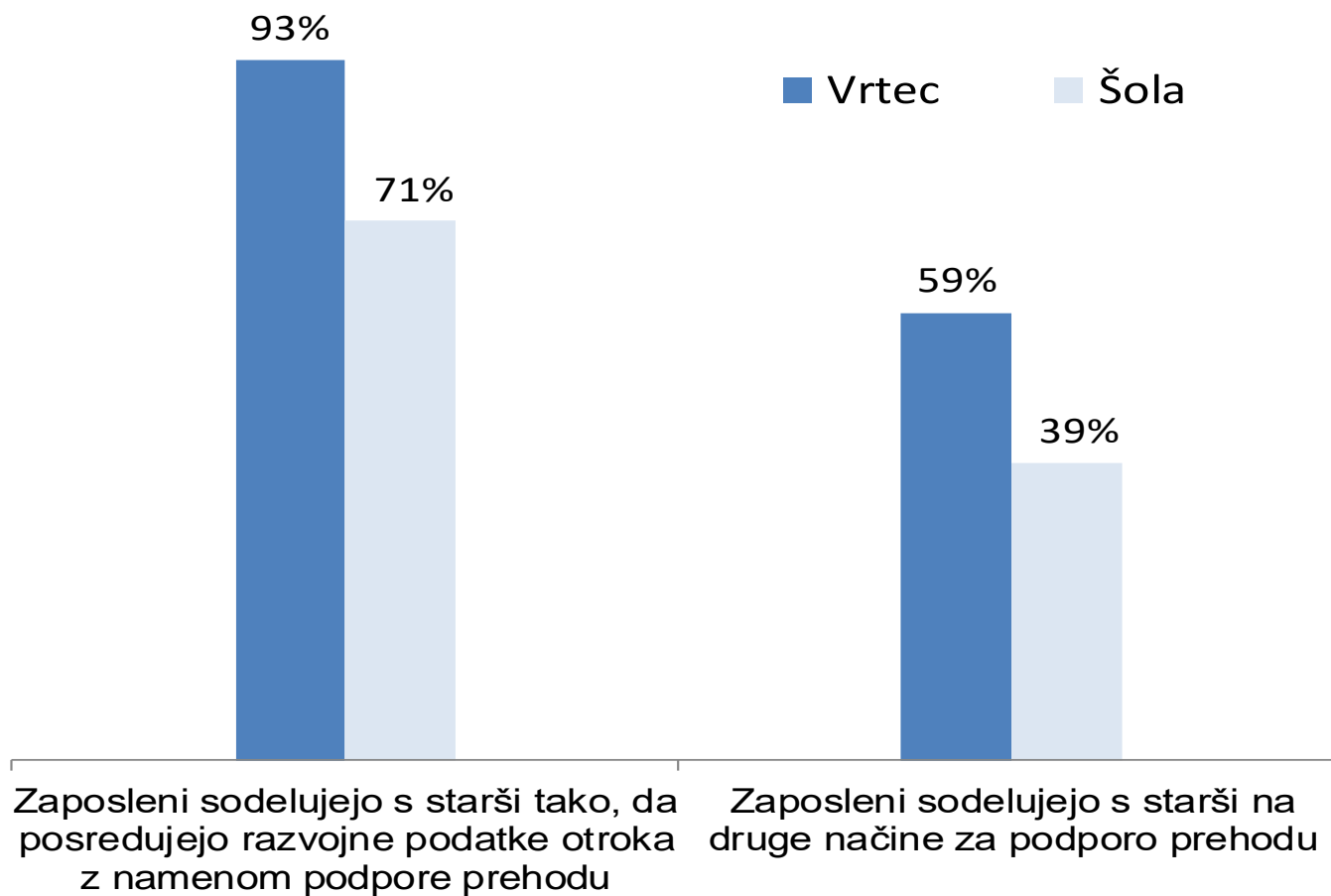
Sodelovanje v različnih kontekstih:

- Vključevanje otroka
- Sodelovanje in vključevanje staršev
- Sodelovanje med vrtcem in šolo
- Sodelovanje z drugimi ustanovami

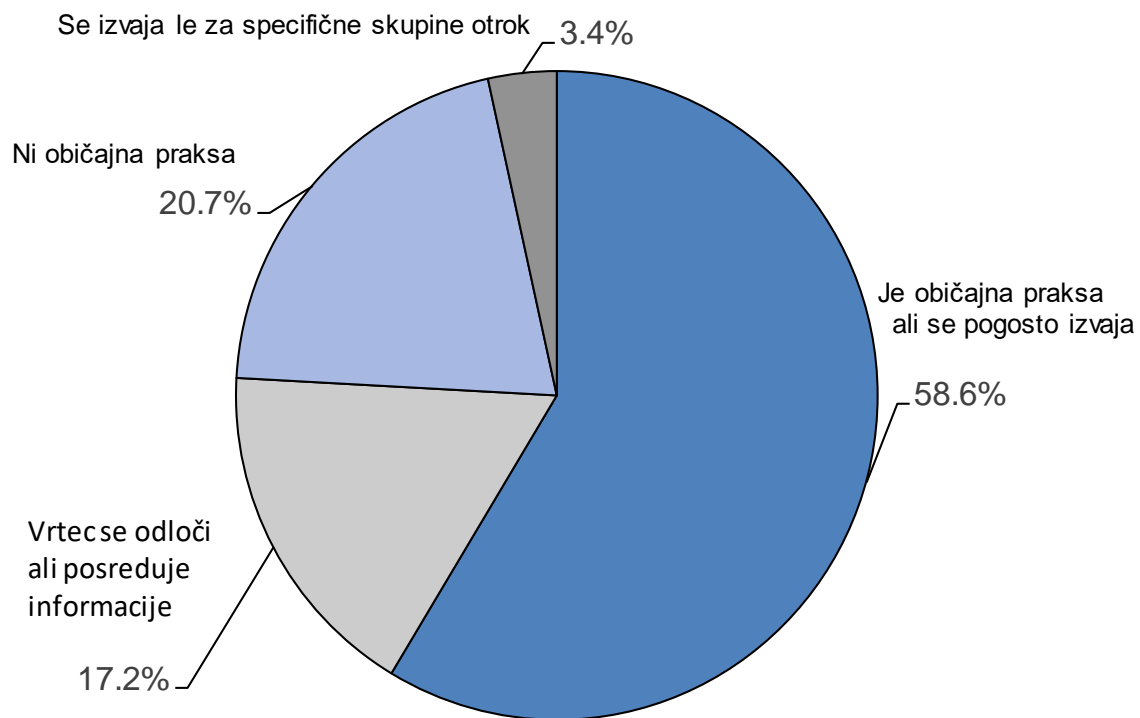
Varovanje podatkov

RAZVOJNA KONTINUITETA: SODELOVANJE MED STROKOVNIMI DELAVCI IN STARŠI

RAZVOJNA KONTINUITETA: IZMENJAVA INFORMACIJ O OTROKU

RAZVOJNA KONTINUITETA - AKTIVNA VLOGA OTROKA IN VKLJUČENOST/SODELOVANJE S STARŠI

	Aktivna vloga otroka		Sodelovanje staršev		Vključevanje staršev	
	zakonodaja	kurikul. dokum.	zakonodaja	kurikularni dokumenti	zakonodaja	kurikularni dokumenti
Avstrija			da	da		da
Danska		da		da		da
Finska	da	da				da
Japonska			da			da
Kazahstan			da	da	da	
Norveška	da	da		da		da
Slovenija		da	da	da	da	da
Švedska	da		da		da	
Wales (VK)		da				da

RAZVOJNA KONTINUITETA - SODELOVANJE Z DRUGIMI USTANOVAMI

	Sodelovanje z drugimi ustanovami	
	zakonodaja	kurikularni dokumenti
Avstrija		da
Danska		
Finska	da	
Japonska		
Kazahstan		
Norveška		da
Slovenija	da	da
Švedska		da
Wales (VK)		

STRATEGIJE - RAZVOJNA KONTINUITETA

Mnenja otrok pri oblikovanju politik in praks prehodov niso v celoti upoštevana

- Z zakonodajo ali kurikuli podrobneje opredeliti otrokovo pravico do sodelovanja
- Izpeljati raziskave, ki vključujejo otroke

Slaba ozaveščenost staršev o pomenu procesa prehoda ovira njihovo vključevanje

- Razviti in ponuditi podporna gradiva o prehodih za starše
- Ponuditi različne aktivnosti za boljšo ozaveščenost in sodelovanje staršev v prehodih

Težave pri vključevanju staršev iz deprivilegiranih okolij v procese prehodov

- Prilagoditi podporna gradiva potrebam staršev in otrok migrantov
- Razviti inovativne sodelovalne aktivnosti za starše iz marginaliziranih skupin
- Dopolniti aktivnosti prehoda s programi za starše

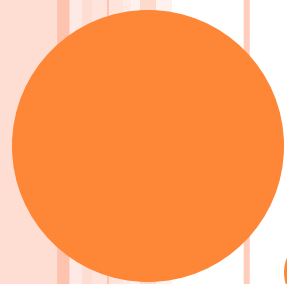
Neenaka razmerja in slabo razumevanje med strokovnimi delavci PVV in šolah

- Razviti pobude za posredovanje podatkov o otrokovem razvoju
- Organizirati skupna usposabljanja
- Oblikovati sodelovalne strokovne učne skupine
- Združiti obe ravni izobraževanja na istem prostoru

Omejeno sodelovanje z drugimi ponudniki storitev, ki se ukvarjajo z otrokovim razvojem

- Oblikovati delovne skupine s strokovnjaki različnih sektorjev

IZHODIŠČA RAZPRAVE

ODNOS MED PREDŠOLSKO VZGOJO IN OSNOVNO ŠOLO (Moss, 2013)

1. Vrtci in šole so neizbežno povezani.
2. Naraščajoče zavedanje o izobraževalni in socialni vlogi predšolskega obdobja.
3. Enotne morajo biti vrednote, cilji, koncepti, razumevanja in praksa vzgoje predšolskega in osnovnošolskega obdobja.

ODNOS MED VRTCI IN ŠOLAMI V POVEZAVI S STRUKTURNIMI VIDIKI

- s starostjo, ko otrok prehaja v osnovno šolo (2,5 ali 5 let)
- strukturiranost predšolske vzgoje (Slovenija enoten sistem od 11 mesecev do 6 let)
- organizacije izobraževalnih vsebin v vrtcih in osnovni šoli
- profesionalnega znanja in zaposlenih v vrtcu in šoli

VRSTE ODNOSA MED VRTCI IN ŠOLO

1. Odnos: priprava na šolo
2. Odnos: intenziven in enakopraven odnos
3. Odnos: vizija skupnega prostora

ODNOS: PRIPRAVA NA ŠOLO

- Vloga vrtca je priprava otrok z učinkovitim vodenjem otrok, da bodo pridobili znanje, veščine in dispozicije za to, da bodo lahko uspešni učenci v obvezni šoli.
- Poleg standardov in pričakovanj vplivajo na vrtec tudi pedagoške ideje in praksa osnovne šole; od zgoraj navzdol.
- Izpostavljena učinkovitost, transmisija, reproduktivnost, doseganje standardov in vsaka stopnja izobraževanja je namenjena pripravi na naslednjo stopnjo.
- Redefinicija “pripravljenosti za”: otroci morajo biti v okolju, v katerem vrstniki in odrasli spodbujajo učenje in razvoj.

ODNOS: INTENZIVEN IN ENAKOPRAVEN

- *Starting Strong I* (2001); trend naraščajočega povezovanja med vrtci in šolami dobrodošel, dokler vrtec ne pomeni priprave na šolo in pošolanja vrtcev. Ko je omogočeno, da otroci v tem obdobju živijo svoje življenje in dokler je specifični značaj in tradicija kakovosti vrtcev ohranjena ter zagotovljena enakost moči in enakopravnost vrtcev in šol.
- Ključno: osredotočenje na močna področja vrtcev in šol; vrtec in šola lahko pridobita drug od drugega.
- Povezovanje sektorjev in ne povezovanje, tranzicija med otrokom in šolo, na individualni ravni.

ODNOS: VIZIJA SKUPNEGA PROSTORA

- Je mogoče, ko vrtec in šola delujeta usklajeno, vrtec in šola v pristojnosti MIZŠ (vrtec od 1993).
- Šola in vrtec pripravljena na/za otroka.
- Integrirani sistem predšolske vzgoje 1-6 omogoča skupno vizijo v vrtcu.
- Vabilo k skupni diskusiji o **1) podobi o otroku, 2)učenju otrok, 3) načinu razvoja znanja in pojmovanju znanja, 4) vsebini 5) učnih metodah, pristopih 6) vrednotah v vrtcih in šolah.**
- Šola in vrtec si brez dominantnosti enega ali drugega delita predstavo o učečem se otroku, vlogi učitelja/vzgojitelja, šole in vrtca.

Hvala vsem za konstruktivno razpravo!

